

سه ره ده ریکرنا خوشتقیی دلان ﷺ

دگهل هه قژین و زاروک و کهس و کارین وی

به ره هه فکرن
رمضان صادق رمضان

بسم الله الرحمن الرحيم

بابهت:

سهردهريکړنا خوشتقيي دلان(ﷺ) دگهل هه قڙين و زاروک و که سوکارين وى

بهره فکر ن ژلايى قوتابى:

رمضان صادق رمضان

بهروار: 2021/11/5

چهوانيا سهردهمريکړنا پيغه مبهري(ﷺ) دگهل ههفزينين وي

پيشهکي:

پيغه مبهري(ﷺ) په يوه نديه کا ساخلم و يا ئالوگورانه و گونجايي دگهل ههفزينين خو هه بوو کو ردهتارين وي دگهل وان دبنه نمونه نه بتنئ ل سهردهمي وي بهلکو ل ههمي سهردهمان.

لديف وان فهکولين و فهرموودان پيغه مبهري(ﷺ) گهلهک يئ نهرم و دلوفان بوو دگهل ههفزينين خو. ئهوان چچاران نه دشيان هزربکهن ژيان بيئ وي(ﷺ)، هه تاکو هه لبراردن دا وان کو دئازادبن ئه گهر ژبه ر بارودوخين ب زحمهت نه شيان خو لبر بگرن داخوذا بهردانئ بکهن، ئه فهژي ههر ژبه ر دلوفاني و باشي و ريژگرتنا وي بويه يو ههفزينين وي.

پيغه مبهري(ﷺ) بير و بوچونين وان وهردگرت لدهمي بريارهک دابا و شيرهتين وان وهردگرتن. پيغه مبهري(ﷺ) خهلهک هانددا کو دگهل ههفزينين خو دباشبن و راگه هاند باشتين باوهردار ئه وه يئ ژ ههميان باشتريت بو خيزانا خو. پيغه مبهري(ﷺ) باشتين نمونه يه بو مروفايه تئ يو ئافا کرنا خيزانه کا به خته وهر و پر ژ هه زژيکرنئ.

ههروهکي خودئ دقورئانا پيروزدا دبيژيت: لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا (21)، ئانکو: ب راستي بو هه وه -گهلي خودان باوهران- دگوتن و کريار و سهروبهري پيغه مبهري(ﷺ) دا چافليکرنه کا باش هه بوويه هوين چاف لي بکهن، فيجا هوين پيگريئ ب ريپازا وي بکهن، و هه ما ئه و پيگريئ ب سوننه تا وي دکهت يئ ژ خودئ و روژا دوماه يئ ب هيقى بت، و گهلهک زکري خودئ و داخوذا گونه ه ژيبرنئ ژ خودئ کربت، و شوکرا وي لسهر ههمي حالان کربت¹.

پيښه مېر (ﷺ) نمونه کا رهوشتی یا زیندیه کا چهوا سهردهدری دگهل ههڅزینین خو دکر، و دهک رونا هیه کا رینیشاندانی یه کو باشتین ریکا سهردهدریکرنی دگهل ههڅزینین خو نیشا خه لکی بدهت. و ئەم دی چه ندين نمونا لڅیرئ دیارکەین:

پيښه مېر (ﷺ) دهمین خو دگهل ههڅزینین خو دبورانندن و ههر روژ په یوهندی دگهل هه بوو:

ئبن عهباس فه دگو هیژیت: ههر جاره کا پيښه مېر (ﷺ) نڅیژا سپیدی کر با دا مینیته ل وی جهی نڅیژ کری و دا خه لک ل دهو روبه ریڼ وی کوم بیت هه تا روژ دهر دکه ت پاشی ئەو (ﷺ) دا چیته مالین ههڅزینین خو ئیک ب ئیک دا سلافکه تی و دوعا بو وان که ت پاشی دا چیته مالا وی یا دورا وی ل وی روژی.¹

تیبینی بکه ئەفه ئیکه م تشته پيښه مېر (ﷺ) دروژا خو دا دکر. ههڅزینین وی چجارا هه ست ب تنیوونی نه دکر چنکو ئەو (ﷺ) ههردهم ل دهر دورین وان بوو.

عیباده تکرنا پيښه مېر (ﷺ) چجارا وهل وی نه دکر کو ههڅزینین خو پشت گو ه بهافیزیت:

عائیشا - رازیبوونا خودی لیبت- دبیزیت: پيښه مېر (ﷺ) خودی (ﷺ) دو روکاهه تین بهری نڅیژا سپیدی دکر، ئەگهر ئەز یا هشیار بام دا دگهل من ناخفیت و ئەگهر نه دا خو دریژ که ت هه تا ببا وهختی نڅیژا سپیدی.²

پيښه مېر (ﷺ) یی راستگو بوو دگهل ههڅزینین خو ز مافین وان دپاراستن:

پيښه مېر (ﷺ) مه دحین خه دیجایی - رازیبوونا خودی لیبت- دکر لدهمی ئەوا ساخ و لدهمی چوبیه بهر دلوقانیا خودی. عائیشا - رازیبوونا خودی لیبت- دبیزیت: من هه سويدی ب چ ههڅزینین پيښه مېر (ﷺ) ژبلی خه دیجایی، ههر چه نده من نه دیتیه بوو زی. دبیزیت: ههر دهمی پيښه مېر (ﷺ) بز نه ک سهر ژیکر با دا بیژیت: بو هه قالین خه دیجایی زی فریکه ن. روژه کی من گوتی:

¹ الطبرانی (5216)

² سه حیح بوخاری (1161)

ما بهس خه دیجا هه ردهم ل هزرا تهیه، پیغه مبهری (ﷺ) گوت: ئەو یا وهسا و وهسا بوو (مهتحن وئ کرن) و ئەو دهیکا زاروکیڤ منه.¹

ئبن حه جهر (زانا) دبیزیت: پیغه مبهر (ﷺ) چجارا نه دراوستیا ژ مه دکرنا خه دیجایی هه تا پشتی مرنا وئ ژی، ئەو ما راستگو پشتی مرنا ویز و ب به ردهوامی مه دحین وئ دکرنا و بحسئ باشیڤ وئ دکرنا. ههمی زاروکیڤ پیغه مبهری (ﷺ) ژ خه دیجایی بوون ژبلی ئیبراهیمی کو دهیکا وی ماریا بوو، زاروکیڤ وی ژ خه دیجایی دو کور بوون و چوار کچ، قاسم و عبدالله، و کچی وی، زهینه ب، روقه یا، ئوم که ل سوم و فاتیمه بوون.²

پیغه مبهری (ﷺ) چ گاڤا نافئ خه دیجایی- رازیبوونا خودئ لیبت- ئینا دا مه دحین وئ کهت: عائیشا - رازیبوونا خودئ لیبت- دبیزیت: هه ردهمی پیغه مبهری (ﷺ) نافئ خه دیجایی ئینا دا مهتحن وئ کهت و ماندی نه دبوو ژ مهتکرنا وئ و هه ردهم داخوازا گونه ه غه فرادنی بو وئ ژ خودئ دکر.³ دفی دهمیدا نه گهر هه فزینا که سه کی بمری دئ رابیت ئیکسه ر بخو ل هه فزینا که دی گهریت و هه ردهم مهتحن هه فزینا خویا دووئ کهت و خه له تیڤن هه فزینا خویا ئیکئ بو بیژیت و چجارا به حسئ باشی و قهنجیڤ وئ ژنی ناکهت.

دیمی پیغه مبهری (ﷺ) کهش دبوو دهمی تشته کی بیرا وی و خه دیجایی دئینا: عائیشا دبیزیت: جاره کی حه لایا کچا خوهیلدی خویشکا خه دیجایی هاته دهف پیغه مبهری (ﷺ) پشتی داخوازا چوونا ژوور کری بیرا پیغه مبهری (ﷺ) ب خه دیجایی هات ژبه ر دهنگی وئ کهیفا وی هات و رهنگی وی فه بوو و گوت: یا خودئ حه لایی بهیله، عائیشایی گوت: من حه سیدی بر و من گوت: تو هه ردهم بحسئ فئ ژنا پیر دکه ی یا ددانین وئ کهت بوون (ژبه ر ژبه ر مهزنیا عه مرئ وئ) و خودئ ژنه کا ژوئ باشتر یا ب رسقئ ته کری (مقسه دا وئ ئەو بخویه) عائیشایی گوت: رهنگی وی هاته گوهورین هه ر وهکی عه ور ئەسمانی ههمی دگریت و پاشی گوت: خودئ چ که سین باشت رنه ئیناینه جهی وئ،

¹ سه حیح بوخاری (3818) و سه حیح موسلم (2435)

² فهتج ئەلباری (137/7).

³ ئەلهتیه برانی (319/16)

ئەوئى باوەر ژمن کر دەمى ھەمیان باوەرى بىن نەئینای ب ئەوا ئەز پى ھاتیم، وئ پشەقانیامن کر ب مالى خو دەمى خەلکى ئەز ژ مالى خو بىبەش کریم و خودى زاروک ژوى يیت داینه من. وی دەمی عائیشایى گوتى: ئەز ب وی خودى کەمە یى تو ب راستیى ھنارتى ئەز بەحسى وئ ناکەم ئیله ب باشى و مەتھین وی بکەم.¹ ئبن حەجەر دبیژیت: ئەفە وئ چەندى ددەتە دیارکرن کو دەمى تو حەزژ کەسەکی دکەى و ئەو کەسە حەزژ تشتەکی بکەت توژى دى حەزژ وی تشتى کەى یى بو وی گرنەگ.²

پيغەمبەرى(ﷺ) ب دلوفانى دگەل ھەفالىن ھەفزينىن خو دئاخفت:

عائيشا دبیژیت: ژنەکا پیر ھاتە دەف پيغەمبەرى(ﷺ) لدەمى ئەو لالا من، پيغەمبەرى(ﷺ) گوتى: "تو کى؟" وئ گوت: "جەسامە ئەلموزینى مە" پيغەمبەرى(ﷺ) گوتى: "بەلکو تو حوسانەى، تو و خەلکى خو دچەوانە، ژیان چاوايە ژ وی دەمى دوماھیک جار من تو دیتى؟" وئ گوت: ئەم دباشین یا پيغەمبەرى خودى دەیکوبابین من گورى تەبن! "پشتى ئەو چووی من گوتى: "یا پيغەمبەرى خودى بوجى تو دگەل فى ژنا پیر گەلەک یى دلوفان ب ھەفالىنى بووی؟" پيغەمبەرى(ﷺ) گوت: "و عائیشا ئەوئ سەرەدانا مە دکر دەمى خەدیجا ھیشتا یا ساخ و باشبوو دگەل ھەفالىن کەفن نیشانەکە ژ ئیمانەکا باش."³

تیبینى: ھەرچەندە ئەفە ژنەکا پیر ژى بوو بەل پيغەمبەرى(ﷺ) نافى وئ بو ئیکى جوانتر گوھارت. جەسامە ئانکو مروفەکى بى خیرە تکو نەفیت چ ئەرکان ئەنجام بدەت، و حوسانە ئانکو باشى و جوانى. و ژ سوننەتى یە کو مروف نافەکی بگوھوریت ئەگەر رامانەکا نیگەتف ھەبیت بو رامانەکا باش و پوزەتيف.

پيغەمبەرى(ﷺ) دودل نەدبوو ژ دیارکرن حەزژیکرنا خو بو ھەفزينا خو:

پيغەمبەر(ﷺ) دەربارەى خەدیجایى گوت: "حەزژیکرنا وئ ددلى مندا یا ھاتییە خودان کرن ژلايى خودایى مەزن بخوفە."⁴

¹ ئەحمەد(24343) و تەبەرانى(14/23)

² فەتھ البارى(140/7)

³ ئەلبانى(216)

⁴ سەحیح موسلم(2435)

عمرویی کوری عاسی پسیار ژ پیغهمبه‌ری(ﷺ) کر گوتی: "ژ مروغان کی بوته ژ ههمیان خوشتقیتره؟" پیغهمبه‌ری(ﷺ) گوت: "عائیشا" و عمروی گوت: "و ژ زهلامان؟ پیغهمبه‌ری(ﷺ) گوت: بابی وی." ¹

ب پیچه‌وانه‌ی ریکا پیغهمبه‌ری(ﷺ) هندەك زهلام دی ب سالان چن بیی حەزیکرنا خو بو هه‌فژینا خو دیاربکه‌ن. دەربرینا حەزژیکرنی بو هه‌فژینا خو ئیک ژ بهیزترین راما‌نایه بو پیشی‌خستن و بهیزبو‌نا په‌یوه‌ندیا دناقبه‌را هه‌فژینان دایه و په‌یوه‌ندیا وان که‌یف خوشتر لی‌ده‌یت.

هه‌فژینی ژ هه‌فژینی دقیت کو هه‌ست ب حەزژیکرنی بکه‌ت و دەربرینا وی بکه‌ت باه‌را پت‌ریا جار‌ان. ب مخاب‌نیقه، هندەك ژن دی په‌یوه‌ندیه‌کا دی گریدەن و که‌سه‌کی بینن کو هندەك ئاخفت‌نین جوان و خشکوک بو وی بیژیت کو چجارا ژ هه‌فژینی خو گو‌ه لی‌نه‌بوییه.

به‌ری پیغهمبه‌ر(ﷺ) ژمال دەرکه‌فیت، هه‌فژینا خو ماچی دکر:

عائیشا- رازیبو‌نا خودی لی‌بت- دبیزیت: "پیغهمبه‌ر(ﷺ) دا هه‌فژینا خو ماچی که‌ت، ودا بو نقیژا ب کوم دەرکه‌فیت بیی کو دوباره ده‌ستنقیژا خو نوی که‌ت." ئە‌وا ئە‌ف ری‌وایه‌ته فه‌گو‌هاستی گوتی: "که‌سی دی نه‌بوو به‌س تو بووی (کو وی ماچی دکر)،" عائیشای کره که‌نی. ²

و هه‌روه‌سا عائیشا دبیزیت: ئە‌وی(ﷺ) ماچی دکره هه‌فژینین خو دەمی ئە‌وی ب روزی، و ئە‌وی پتری هه‌می که‌سان کون‌ترولا حەزین خو دکر. ³

پیغهمبه‌ری(ﷺ) پشتی هه‌فژینا خو فه‌خوارن فه‌دخوار، زوی ره‌خی فه‌دخوار یی عائیشای ژی فه‌خواری:

عائیشا دبیزیت: "من فه‌خوارن فه‌دخوار لدەمی ئە‌ز دبی نقیژی‌یدا و دا تراری دەمه‌ف پیغهمبه‌ری(ﷺ) دا ده‌فی خو به‌ته وی جهی ئە‌وی من ژی فه‌خواری و دا فه‌خوت. ⁴

¹ سه‌حیح بوخاری(3662)

² الترمذی(79) ، أبو داود(178)

³ سه‌حیح بوخاری(1927) ، سه‌حیح موسلم(1106)

⁴ سه‌حیح موسلم(300)

هەر دەمی کە سەکی پیغەمبەر (ﷺ) داخواز کربا نانخواری هه‌فزی ناخۆی دگهل خۆ دبر:

ئەنەس قەدگۆھىزىت: "پېغەمبەرى(ﷺ) جىرانەكى فارس ھەبوو، ئەو يى شارەزا بوو د چىكرنا شورباندا، ئەوى شوربەك بۆ پېغەمبەرى(ﷺ) دروستكر و داخوازكر بهيت بخوت، پېغەمبەرى(ﷺ) گوت: "ئەقە عائىشا ژىكە، ئەوژى يا داخوازكرىيە؟ جىرانى وى گوت: "نەخىر"، پاشى پېغەمبەرى(ﷺ) داخوازا وى رەتكەر، دووبارە جىرانى وى داخواز ژىكر، پېغەمبەرى(ﷺ) دىسا گوت: "ئەقە عائىشا ژىكە، ئەوژى يا داخوازكرىيە؟ جىرانى وى گوت: "نەخىر"، دووبارە پېغەمبەرى(ﷺ) داخوازا وى رەتكەر، جىرانى وى سى بارە زقرى داخواز ژىكر، پېغەمبەرى(ﷺ) دىسا گوت: "ئەقەژى(بەحسنى عائىشايى) يا داخوازكرىيە؟ جىرانى وى رازى بوو، ھەردوو يىكقە خو ئامادەكر بۆ نانخورانى".¹

پيغمبر (ﷺ) ب زيانہ کا گونجای دگھل ھه فزینین خو دژیا؛

پیغمبر (ﷺ) بشیوه کی پراکتیکی گوتنا خودی بجه دنیا دهمی گوتی: وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ نَانِكُو: و هه قالینبا هه وه دگهل ژننن هه وه بلا یا ب قه درگرتن و ب فیان بست.²

پشتی قی چەندی جەیی مەندەهوشیی نینە دەمی پیغەمبەری (ﷺ) دەربارەى هەفرینین خۆ گوتی:
ئەوی ئیماننا وی ژ هەمیا باشتەر دناڤ باوەردارادا ئەوە یی رهوشتی وی ژ هەمیان باشتربیت، و باشتەین
کەس دناڤ هەودا ئەوە یی ژ هەمیان باشتەر رهفتاری دگەل هەفرینین خۆ دکەت.³

پيغەمبەرى (ﷺ) چجارا دەستى خو بو ھەفرىنىن خو نەراکرىيە و چجارا لومە زىنە كرىنە:

ئىياسى كورئ عبداللە ھەدگۈھىزىت: "پېغەمبەرى(ﷺ) گوت: "ئافرىدەتان نە قوتن" دەمى عومەرى
كورئ خەتابى ھاتىيە دەف پېغەمبەرى(ﷺ) و گازندەكرين گوت: "ژن گەلەك يېن چاڭ نەترس بوين
بۇ زەلامىن خو" پېغەمبەرى(ﷺ) رىك دايى ب سقى ب قوتن. پاشى گەلەك ژن چۈنە دەف ھەفرىن
پېغەمبەرى(ﷺ) گازندە ژ زەلامىن خو كرن(كو وان دقوتن)، پېغەمبەرى(ﷺ) گوتى: "گەلەك ژن يېن

¹ سه حیح موسلم (2037)

2 تہ فسیر اب ساناہی

3 الترمذی (1082)

هاتینه دھف ههڤژینین موحه مەدی و گازنده یین ژ ههڤژینین خۆ کرین. ئەوین ئەڤ کاره کرین(ئەوین ههڤژینین خۆ قوتاین) ئەو نه چاکترین مروفن.¹

پێغه مبهری(ﷺ) تیبینیا ههستین ههڤژینین خۆ دکر:

پێغه مبهری(ﷺ) تیبینیا هندێ دکر دهمی ههڤژینین وی دکه یفخوش بان یان د خه مگین بان ژ وی بو نمونه پێغه مبهری(ﷺ) گوته عائیشای: "ئەز باش دزانم دهمی تو یا دلخوش دگهل من و لدهمی تو یا بیزار ژمن." عائیشای گوته: "تو چاوا دزانی؟" پێغه مبهری(ﷺ) گوته: "دهمی تو یا دلخوش دگهلن تو سویند دخوی و دبیزێ، ئەز ب خودای موحه مەدی سویند دخوم، ودهمی تو یا ژمن بیزار تو دبیزێ ئەز ب خودای ئیبراهیمی سویند دخوم. عائیشای گوته: "تو راست دبیزێ یا پێغه مبهری خودی، ئەز دێ هه می تشتا هیلم نفی ته نه بیت."²

پێغه مبهری(ﷺ) روقیا شهرعی ب وانقه دخواند، دهمی ئەو دنه خوش:

عائیشا فه دگو هیژیت: " پێغه مبهر(ﷺ) دا سه رهدانا ههڤژینین خۆ کهت دهمی ئەو دنه خوش، و دا دهستی خوی راستی دانیه سه ر سه ری و دا روقیای پێقه خوینیت، پێغه مبهری(ﷺ) دا بیژیت: " اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهَبِ الْبَاسَ، اشْفِهِ وَأَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءٌ لَا يُعَادِرُ سَقَمًا " ئانکو: یا خودی، یا خودای مروفان، تو فی نه خوشی لدھف وان راکه ی و چاره سه ر که ی، و تو باشترین چاره سه ر که ری. چ چاره سه ری نین ژبلی یاته، کو چ نه خوشیان نا هیلیته لیشت خۆ."³

ئەو راستیا کو دهستی خۆ ددانیه له سه ر سه ری ههڤژینا خۆ ئەوه ئەگه ر ئیشان هه ر مابیت ژی، دی ههڤژینا وی هه ست پیکهت کو ههڤژینی وی یی گرنگی پیددهت، و ههروهکی هه ست ب ئیشان و ئازارین وی دکهت.

¹ ئەبو داود(2146)

² سه حیح بوخاری(5228)، سه حیح موسلم(2439)

³ سه حیح بوخاری(5743)، سه حیح موسلم(2191)

پيښه مبهري(ﷺ) يې ئارام بوو دهمې ههڅرېنا وي رهفتارمكا نهگونجاى دگهل كړبا:

نوعمانې كورې به شيرى ډه دگوهيڅرېت: " جاره كې ئه بوبه كرهاته مالا پيښه مبهري(ﷺ) و ديت عائيشا يا دهنكي خول پيښه مبهري(ﷺ) بلند دكهت، ئه بوبه كرى پالهك ليډا و گوتې: "چاوا تو دويړى دهنكي خو لسره پيښه مبهري(ﷺ) بلند بكهى؟"، فيجا پيښه مبهري(ﷺ) چوو دناقبهرا واندا(داکو وي پاريڅرېت). پشتي ئه بوبه كره چووي، پيښه مبهري(ﷺ) گوته وي(داکو وي ئارام بكهت و كهيفخوش بكهت پشتي وي چهندا دگهل بابې وي چيېووي): "ماته نه ديت چاوا من تو پاراستى و ئهز هاتمه دناقبهرا وهدا؟". پشتي چهنده كې ئه بوبه كره زڅرى ډه و ديت ئه وي دگهل زې دكهته كهنى و گوته پيښه مبهري(ﷺ): من بكهنه د نافي ناشبوونا خودا كا چاوا ئهز پارچهك بووم ژ شهرې ههوه.¹ ئانكو من بكهنه پارچهك ژ كهيفخوشيا خو كا چهوا ئهز پارچهك بووم لدهمې وه كيښه ههى.

پيښه مبهري(ﷺ) هاريكاري ههڅرېنيځن خو دكر دكاروبارېن مالېدا:

ئهلئله سوه دې كورې يه زيدى دبيڅرېت: "من پسيار ژ عائيشاي كره: " پيښه مبهري(ﷺ) دناف مالدا چدكر؟ ئه وي گوت: "وى خو مژويل دكر ب هاريكاري دگهل ههڅرېنيځن خو د شولېن نافي مالېدا، و دهمې ببا دهمې نقيڅرې دا رابيت و چيته نقيڅرې.²

"د ريوايه ته كا ديدا هاتييه كو پيښه مبهري(ﷺ) جلكېن خو پاڅر دكرن و پيلاډيځن خو چيدكر، شير ددوشت و وي بخو خزمهت خو دكر.³

ددهمې نوكه دا گهلهك زهلام هه نه گهلهك ئهرك ئيځستينه سهر ههڅرېنيځن خو كو ئه وه نه شيځن خو لبر بگرن. ئه وي دې وي بينيت ئه وي ماندى يه يان يا نه خوشه و دې ئه وي ب بهروفاڅرى رهفتارى دگهل كهت و ههتا دهستې خوڅى بو دريڅر ناكهت. چ پيښه فيت ئه ډه نه وه تشته يې خودې ډهرمان بمه كرى كو سهردهريې دگهل ههڅرېنيځن خو بكهين، نهڅرى ئه ډه دويځكه تنه سونه تا پيښه مبهري خوشتقى يه(ﷺ).

¹ نه حمه د(17929)

² ډه ترح ئه لبارى(291/9)

³ سه حيج بوخارى(541)

پيغەمبەرى(ﷺ) گەلەك يى ھوشيار بوو ژ بېھنا نەخوش و پاکی و پاقریاخۆ؛

پيغەمبەر(ﷺ) دا سیواکی بکارئینیت بو پاقرکنا ددانین خو داکو ھەردەمی چوبا مال بېھنا نەخوش ژ دەقی وی نەھاتبا. میقدامی کوری شوریحی فەدگوھیزیت: " من پسار ژ عائیشای کر: " ئیکەم کارئ پيغەمبەرى(ﷺ) دکر دەمی دھاتە دمالقە؟ عائیشای گوت: "ددانین خو پاقردکر ب سیواکی. ¹

ژیانا پيغەمبەرى(ﷺ) یا خیزانی یا گریدای بوو ب پرهنسیپین ئیسلامی و ئەوی دناف ژياناخۆدا جیبەجی دکر و ئاموژگاریا ئومەتی دکر ئەوژی وەبکەن. ھەفژینیا وی یا پر بوو ژ بارودوخان کو ببە چاقلیکرن بو ھەر موسلمانەکی. لدەمی ھەفژینیا دگەل خەدیجایی و ھەفژینین وی یین دی ئەفە ھەمی نیشمەدەت کو دقیت دگەل ھەر کەسەکی ئەم رەفتارەکا جودا و جوان دگەل بکەین. و ھەر وەسا پيغەمبەرى(ﷺ) ب دلسوزی و ب قیا ھەمی مافین وان دیاراستن و مافین وان ددایی. و وردبینینا مافین ھەفژینان ژ پرهنسیپین قورئانی یە دەمی خودی دبیزیت: "وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْعُرُوفِ" ئانکو: "ژنان ماف لىسر ميران ھەيە، وەکی ميران ماف لىسر ژنان ھەي، ب رەنگەکی چاک. ²

ھەر وەسا ھەزژیکرن و ریزگرتنا دناقبەرا ھەفژیناندا کەیفخوشیی و ئارامیی دئینیتە دناف ژيانا خیزانیدا، کو دچەندین فەرموودەیین پيغەمبەرى(ﷺ) دیاربووی و نمونا راستەقینە ئەفەبوو کو پيغەمبەرى(ﷺ) گوت: "باشترینی وە ئەوہ یی ژ ھەمیان باشتەر بو ھەفژینین خو. ³

¹ سەحیح موسەلم(253)

² تەفسیرا ب ساناھى

³ الترمدی(1082)

سەرەدەر یکرنا پیغەمبەری (ﷺ) دگەل زاروکیڭ وی

پیغەمبەر (ﷺ) باشتین کەس بوو بۆ مالا خو و یی گریڭدای بوو ب هاریکرنا مالا خو ب دلوفانی. ئەفە ب رونی دەیتە دیتن ب وی شیوئ سەرەدەری دگەل زاروکیڭ خو دکر و گرنگی پیددا و باشتین ژیان بۆ وان دابین دکر ب باشتین شیو. پەییوەندی پیغەمبەری (ﷺ) دگەل زاروکیڭ زاروکیڭ دەوروبەرین وی یا گریڭدای بوو ب میهرەبانی، رحمی فە و گرنگی پیدانی. پیغەمبەری (ﷺ) زاروکیڭ خو و نهفیین خو مەزندان ب پره‌نسیپین ئیسلامی و یی بەردەوام بوو ب ئاگەهداری وان بوو خو پشتی وان هەفرینی ژ ی پیک دینا. پیغەمبەری (ﷺ) گرنگی ب پیدفیین وان یین مادی بتنی نەددا بەلکو گرنگی ب پیدفیین وان یین روحی ژ ددا. پیغەمبەری (ﷺ) چجارا جوداهی دناقبەرا زاروکیڭ خو زاروکیڭ کومەلگەهی بگشتی نەکرێه بەلکو ب ئیک سەرەدەری، سەرەدەری دگەل هەمیان کریه و هەمان حەزژیکر و سەرنج داینه وان. نوکە زانایین دەرووناسی وان پره‌نسیپان بکاردنن یین پیغەمبەری (ﷺ) کارئینان ب سەرەدەر یکرنا دگەل زاروکان. و ئەفە وی ددەتە دیارکر نەو پره‌نسیپین پیغەمبەر (ﷺ) لدویف دجووی بۆ هەمی دەمان دگونجایی نە و نمونین پیغەمبەری (ﷺ) باشتین نمونەنە بۆ سەرەدەر یکرنا بچوکتین ئەندامین حفاکی کو دبنە روناھیه‌کا بەرچاڤ بۆ هەمی حفاکی.

پیغەمبەری (ﷺ) باشتین ناف بۆ وان دەه‌لبزارت دگەل رامانەکا جوان:

ئەگەر تو بەری خو بدەیه نافین زاروکیڭ پیغەمبەری دی بومە دیاربیت کو هەمی نافین جوانن. پیغەمبەری (ﷺ) هاندانا خەلکی دکر کو جوانترین ناف بۆ زاروکیڭ خو بدانن دگەل جوانترین رامانی و هەر دەما پیغەمبەری (ﷺ) نافەک دیتبا ب رامانەکا خراب یان کریت دا گوهوریت بۆ رامانەکا جوان.

پیغەمبەری (ﷺ) نافی زاروکیڭ خو ددانا لدەمی ئەو ژدایک دبوون:

ئەنەسی کوری مالی فەگوھیزیت کو پیغەمبەری (ﷺ) گوت: "ئەفرو کوری من یی بووی و ئەز دی وی بناڤ کەم ب نافی بابی خو ئیبراھیمی."¹

پيغهمبهرى(ﷺ) باشتريڻ ههڙين بۆ كچين خو دههلبزارتن؛

پيغهمبهرى(ﷺ) كچا خو زهينه ب دابوو ئه بو عاسى كورى رهبيعى ژ ئويجاغا قورهيشيان كو كورى خاله تا وى حه لاي كچا خوهيلدى بوو. ئه بو عاس دناڤ مهككه هيدا ب سامان و كارى خو هاتبوو نياسين و كه سهك بوو يى جهى باوهريى بوو.

پيغهمبهرى(ﷺ) كچا خو روقه يا دابوو عوسمانى كورى عه فانى كو ئيك ژوان كه سايه تيان دهاته نياسين كوى ئ شه رمين بوو. و پيغهمبهرى(ﷺ) كه لهك حه زژيدكر، ريژليدگرت و ئيك ژوان كه سان بوو يى مزگينيا بجه شتى بوو هاتى. لدهمى روقه يا مرى پيغهمبهرى(ﷺ) كچا خو ئوم كه لسوم دايى و ناسناقى وى بو (ذو النورين).

و پيغهمبهرى(ﷺ) كچا خو فاتيما دا بوو پسماى خو عه لى كورى ئه بو تالبى كو ئيكه م زاروك بوو موسلمان بووى، و عه لى لالا پيغهمبهرى(ﷺ) يى مه زن بووى به رى ئيسلامى و دگهل وى يى ماى هه تاكو پيغهمبهراتيا وى. پيغهمبهرى(ﷺ) حه ز ژ وى دكر و مزگينيا بجه شتى دابوو يى.

پيغهمبهرى(ﷺ) بوچونا كچين خو و مردگرت بۆ ههڙينيى؛

عه تائى كورى رهباحى دبيژيت: لدهمى عه لى چويه داخازا فاتيمايى، پيغهمبهر(ﷺ) چوو دهف فاتيمايى و گوتى: "عه لى يى هاتى ته بخازيت.¹ ئه و ما بى دهنك، فيجا پيغهمبهرى(ﷺ) كچا خو دا عه لى.

پيغهمبهرى(ﷺ) ديت كو بيدهنگيا وى نيشانا رازيبوونى يه له و ما كچا خو دا وى. پيغهمبهر(ﷺ) دبيژيت: "كچا خو نه دهنه شوى هه تا كو هوين رازمه نديا وى و مربرگرن. "پسيار ژيكر: چاوا دى رازمه نديا وى و مرگرين؟ پيغهمبهرى(ﷺ) گوت: "ب بيدهنگيا وى.²

¹ ژ كتيب الطباقات يا ثبن سه عه دى (20/8)

² سه حيج بوخارى (5136) و سه حيج موسلم (1419)

پيغهمبهري(ﷺ) زېده پرویی(مبالغه) د مهرا کچین خدا نه کریه:

پيغهمبهري(ﷺ) کچین خو یین داینه شوی ب مهرا کا گه له ک بجویک. ئبن عه باس فه دگو هیزیت کو
عه لیی کوری ئه بو تالبی گوت: "من فاتیما بخو ئینا و پیغهمبهري(ﷺ) گوت: "تشته کی بدی وه ک
مهرا" من گوتی: من چ نینه. پیغهمبهري(ﷺ) گوتی: کانئ قه لغانی(درع)ی ته یی حوته میه یی؟ من
گوتی: یی دگهل من، وی گوته من بده وی.¹

نافی قه لغانی(درع)ی حوتامه بو دهمی شهرئ حوتامی دزقریت. قه لغانه کی ساده بو مهرا کچا
پیغهمبهري(ﷺ) کو بجو کترین کچا وی بوو، و سهر کرده یا ژنانه ل بجه شتی.

پيغهمبهري(ﷺ) گرنگی ب کچین خو ددا هه تاکو پشته شوپکرنی زی:

پيغهمبهري(ﷺ) نه بتنئ گرنگی ب کچین خو ددا دهمی د مالا ویدا به لکو دهمی وان شوی کری زی
ههرا گرنگی پیددا، چ تشتی ئه و ژ چاقدیریا وان دویرنه دکر، ئه وی هزرا وان دکر ددهمین خویین
نه خوش و ب زحمهت زیدا. دهمی پیغهمبهري(ﷺ) دفا ب دهرکه فیت بو شهرئ به دری دگهل
قوره بشیان کچاوی روقه یا یا نه خوش بوو. پیغهمبهري(ﷺ) فه رمان ل هه فزینی وی عوسمانی کر کو
لدهف وی بمینیت ل مه دینی و چاقدیریا وی بکته. و پیغهمبهري(ﷺ) مزگینی دا وی کو ویزی هه مان
ئه جری هه ل ئاخره تی وه کی وان یین چوپینه جیهادی.²

پيغهمبهري(ﷺ) مایی خو دشهره دهفی بجویک یی دنا فبهرا کچا خو و هه فزینی خدا نه دکر:

سه هلی کوری سه عه دی فه دگو هیزیت جاره کی پیغهمبهري(ﷺ) چوو مالا فاتیمایی و عه لیی کوری ئه بو
تالبی نه دیت پیغهمبهري(ﷺ) گوتی: "کا پسمای ته؟" فه تیمایی گوت: شهره ده فک دنا فبهرا مه دا
رویدا و ئه و توره بوو و ژمال دهرکه فیت، و ئه وی خه و خویا نیقرو مال نه کر، پیغهمبهري(ﷺ) گوته
که سه کی هه ره لیبگه ره، ئه و زه لامه چوو و پشته جهنده کی زفری گوت: "ئه و یی ل مزگه فتی فه

¹ ئه بو داود(2125)

² سه حیح بوخاری(3130)

نقستی یه " پیغهمبه‌ر(ﷺ) چوو ددهف لدهمی ئه و لسه‌ر ره‌خی خوئی دریژ کرییه و هنده‌ک ئاخ یا ئه‌ردی یا مایه ب ویشه. پیغهمبه‌ری(ﷺ) ئه و ئاخ ژ وی داقوتا و گوتی: "رابه‌فه ئه‌بو توراب"¹.

ئه‌گهر کچه‌کا وی سه‌رده‌انا وی کربا، ئه‌و(ﷺ) دا بخیره‌اتنا وی که‌ت و دا فه‌دری وی گریه‌ت:

عائیشا دبیزیت: "ده‌ما فاتیمایی سه‌رده‌انا پیغهمبه‌ری(ﷺ) دکر دا پیغهمبه‌ر(ﷺ) پیشفه رابیته فه و دا ماچی که‌ت و دا روینته خواری ل جهی وی. و ده‌ما پیغهمبه‌ری(ﷺ) سه‌رده‌انا وی کربا، ئه‌و دا ژ پیشفه رابیته‌فه و دا وی ماچی که‌ت و ل وی جهی روینته خواری ئه‌و لی روینستی."³

هه‌ر عائیشا دبیزیت: روزه‌کی فاتیمه‌ها، و ئه‌و وه‌کی پیغهمبه‌ری(ﷺ) ب ریقه دچوو، پیغهمبه‌ری(ﷺ) گوتی: "بخیره‌اتی کچامن" و پاشی ئه‌و دانا لایی خوئی چه‌پی یان راستی."⁴

پیغهمبه‌ری(ﷺ) داخواز ژیدکر نفیزین شه‌فی بکه‌تن:

عه‌لیی گوری ئه‌بوتالبی دبیزیت: پیغهمبه‌ر(ﷺ) شه‌فه‌کی هاته ده‌فمن و فاتیمایی و وی(ﷺ) پسار ژمه کر: "ما هوین هه‌ردوو نفیزئی ناکه‌ن(یین شه‌فی)" عه‌لی به‌رسقدا: یا پیغهمبه‌ری خودی روحین مه یین دده‌ستی خودی دا، ئه‌گهر وی قیا مه ژ خه‌و راکه‌ت ئه‌و دی وه‌که‌ت" پیغهمبه‌ر(ﷺ) دهرکه‌فت ده‌می من وه‌گوتی بیی به‌رسقامن بده‌ت. پاشی من هاش وی هه‌بوو ده‌می چووی شه‌فه‌ک ل رانی خودا و ئه‌ف ئایه‌ته گوت: کَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا (54: سورة الكهف)⁵ ئانکو: و مروف ژ هه‌می چیکرییان یی جرّه‌کیش و هه‌فرکه.⁶

¹ ئه‌فه له‌قه‌بی عه‌لی بووک و ب رامانا بابی ئاخ دیه‌ت.

² سه‌حیح بوخاری(441) و سه‌حیح موسلم(2409)

³ ئه‌بو داود(5217)

⁴ سه‌حیح بوخاری(3624) و سه‌حیح موسلم(2450)

⁵ سه‌حیح بوخاری(1127) و سه‌حیح موسلم(775)

⁶ ته‌فسیرا ب سانه‌ی

پيڻه مبهري (ﷺ) هه ولددا وان خه مگين نه که تن:

عائيشا دبيريت: "روژه کي فاتيما هات و ريفه چوونا وي وهکي يا پيڻه مبهري (ﷺ) بوو، پيڻه مبهري (ﷺ) گوتي: "بخير هاتي کچامن". پاشي پيڻه مبهري (ﷺ) دانا ب رهخ خوڤه و لبن گوهي وي تشتهک گوتي فاتيمايي کره گري و پاشي پيڻه مبهري (ﷺ) لبن گوهي وي تشتهک گوتي نهو گر نري. عائيشا تمام دکهت "من چجارا که يفعوشيا پستي خه مگيني نه ديتيه. من پسار ژوي کر کا وي (ﷺ) چگوت فاتيمايي گوت: نهز نه شي نه هينا پيڻه مبهري خودي ناسکهره بکهه. پستي پيڻه مبهري (ﷺ) چويه به ردلوفانيا خودي من جاره کادي پسار ژيکر، وي گوت: "لده سپيکي وي گوت: "جبريل هه ردهم سالي جاره کي قورئان دگهل من دخواند، و وي دوو جارا دگهل من خواند دقي ساليڊا. نهز بيژم نهفه رامانا هندي ددهت ده مي من يي نيزيک بووي، و تو دي نيکهه کهس بي ژ خيزانا من دويف مندا بهيي (پستي مرنا من تو دي نيکهه کهس بي ژ خيزانا من بمری). "ده مي من کريه گري، پيڻه مبهري (ﷺ) لبن گوهي من گوت: نهري ماتو نهيا رازي بيهه سه رکردهيا زنان ل بجه شتي يان يا باوهر دارا. "نهز گر نريم ده مي نهفه چهنده گوتي."¹

سهردمريکړنا پيغه مبهري (ﷺ) دگهل نه فيين وي

پيشه کی:

حه زږيکړنا راسته قينه و يا گهرم و گورپ نه وه يا لده ورو به رين خيزاني دهيت کو يا پيکها تي بيت ژ که ي ف خوشي و سهر که فتنان و هاريکاري و دهر ي خستنا نه وديه کي راست کو بهي ته مه زنکرن ب با شترين ره وشت و که سايه تي. نه فيين پيغه مبهري (ﷺ) ب في شيو ديي جوان و دلخوش دژيان، نه و لدوي ف وي دچون يا با پيري وان لدوي ف دچوو و با پيري وان نه و ب باشي په رومرده کربوون و کاريگهري ل که سايه تيا وان کربوو ب گوتن و کارياري خو. پيغه مبهري (ﷺ) هفت نه في هه بوون ژوان: حوسه يني کوري عه لي کوري نه بو تالي، هسه ني کوري عه لي، نوم که لسوما کچا عه لي، زهينه با کچا عه لي، عه بدولا هي کوري عوسماني کوري عه فاني، نوماما کچا عاصي و عه لي کوري عاصي.

پيغه مبهري (ﷺ) ته حنيک بو وان دکر:

عائيشا هه فرينا پيغه مبهري (ﷺ) دبيژيت: "خه لك دا زاروكين خو نينه دهف پيغه مبهري (ﷺ)، فيجا دا پيغه مبهري (ﷺ) داخواز ژ خودي كهت بهر كه تي بيخي تي و دا ته حنيكي بو كهت."¹

نيمامي نه وه وي دبيژيت: ته حنيک راما نا وي نه وه دي قه سپي يان تشته كي وه كي وي شرين دي جوين و پاشي دي لده في زاروكي دن، نه گهر نه قه سپ ژي بيت چينه بهس يا با شتر نه وه قه سپ بيت، چنكو نه ف شرينيه گه له ك يا ب مفايه بو زاروكي."²

ئي ك ژ نه فيين وي ده ستا فا خويا زرافه كره نافه ده مه نا پيغه مبهري (ﷺ) و نه وي خو توره نه كر:

لوبا به يا كچاح ارسى دبيژيت: "هسه ني کوري عه لي ي روينشتي بوو د کوشا پيغه مبهري (ﷺ) دا و پاشي ده ستنيژا خو يا زرافه بهر دا. نه وي گوته پيغه مبهري (ﷺ): جلکين خو بگوهوره و فان جلکين خو بده فم دا بوته بشوم." پيغه مبهري (ﷺ) گوت: "بتني ده ست نانا زاروكا كچ دفي ت بهي ته شوي شتن، به لي بو يا زاروكي کور بتني دي نافي ل وي جهي كه ي ي پيس بووي."³

¹ بوخاري (6355)

² شلوفه کرنا نه وه وي لسره په رتوکا مسولي (124/14)

³ نه بو داود (375)

پيښه مبهري (ﷺ) نه فيښ خو دگهل خو دبرنه مزگهفتي:

ئەبو بەرەكە دبیژیت: من پیغه مبهري (ﷺ) دیت ییل لسهري مينبهري و نه فيي وي حهسهن یی ب رهخ ویشه و پیغه مبهري (ﷺ) جارهکی سهدکره خه لکی و جارهکی سهدکره حهسهنی و پاشی پیغه مبهري (ﷺ) گوت: "ئەف کوری من سهرکردهیه و خودی دی دوو گروپین مهزن یین موسلمانان پیک ئینیت ژبه ر وی." ¹

پيښه مبهري (ﷺ) دنفيژیدا ئەو هه لدگرتن:

ئەبو قهتاته یی ئەنساری دبیژیت: "من پیغه مبهري (ﷺ) دیت نفیژدکر و نه فيا وي ئومامه کچا عاصی لسه ر ملیت وی بوو، لدهمی پیغه مبهري (ﷺ) دچوو سوجدیهی ئەو ددانا ئهردی و لدهما رادبوو ژ سوجدیهی ئەو زی بلند دکر." ²

پيښه مبهري (ﷺ) گهلهك ههز ژ وان دکر:

ئەبو هورهیره بیژیت: ئەز دگهل پیغه مبهري (ﷺ) چووم و ئەم ب دریژیا روژی دبیدهنگ بوین پاش ئەو چوو دکاناکه کی ل مهدينی پاشی دهرکەت، پاشی چوو مالا فاتیمایي و گوت: ئهري حهسهن لقيري یه؟ پاش حهسهن دهرکەت و وی و پیغه مبهري (ﷺ) ئیکودو هه مبیژکر و پیغه مبهري (ﷺ) گوت: یا خودی ئەز ههز ژیدکه م، توژی ههز ژیبکه و ههز ژ ههز ژ ههز ژ ههز ژ وی بکهت." ³ ئەبو هورهیره گوت چ کهس خوشتفیر بومن لینه هاتن ژ حهسهنی کوری عهلی پشتی پیغه مبهري (ﷺ) ئەف گوتنه گوتی.

پيښه مبهري (ﷺ) ئەو ماچی دکر و ئەو هه لدگرتن:

ئەبو هورهیره دبیژیت: "پیغه مبهري (ﷺ) حهسهنی کوری عهلی ماچی کر لدهمی ئەقرهعی کوری حابس ئەلته میمی ل ویری، ئەقرهعی گوتی: "من دهه زاروک یین ههین، و من چ ژوان ههتا نوکه ماچی نه کرینه." پیغه مبهري (ﷺ) گوت: ههز کهسی بدلوفان نه بیت دگهل کهسین دی، دلوفانی پی

¹ سه حیح بوخاری (2704)

² سه حیح بوخاری (516)

³ سه حیح بوخاری (5884) و سه حیح موسلم (2421)

ناهيته بره.¹ ئەف بەرسقدانە هندی دياردکەت ماچی کرنا زاروکان ژلايی دهيکوبابان قە نيشانا دلوفانيی يە هەروەسا هەمبیزکرن و گرنژين ژى.

پيغەمبەرى(ﷺ) ئەو ددانانە سەر پشتا خو:

ئەبو هورەيرە دبیژیت: "پيغەمبەر(ﷺ) هات و هەردوو نەفیین خو حەسەن و حسین هەلگرتن و هەر ئیک ژوتن دانا سەر ملەکی خو و ئەو ماچی کرن، ل دەمی پيغەمبەر(ﷺ) گەهشتییه خەلکی زەلامەکی گوتی: "يا پيغەمبەری خودی تو حە ز ژوان دکەى!" پيغەمبەرى(ﷺ) گوتی: هەر کەسى حەز ژوان بکەت، ئەو حەز ژمن دکەت و هەر کەسى کەرب ژ وان قەدبیت وی کەرب ژمن قەدبن.²

پيغەمبەرى(ﷺ) ئەو ژ بچیکاتی یین مەزنکرین دا کو ژ تشتین حەرام و نەدروست دویرکەت:

ئەبو هورەيرە دبیژیت: حەسەنى کورى عەلى قەسپەك ژ چەند قەسپین خیرخوازیی راکر و کرە ددەفی خودا، دەمی پيغەمبەرى(ﷺ) دیتی ئەف دەنگە کر: کخە کخە" داکو ژدەفی خو بینیتەدەر پاشی پيغەمبەرى(ﷺ) گوتی: ما تو نزانى ئەم تشتا ژ سەدەفی ناخوین.³

مەدیت کا چەوا پيغەمبەرى(ﷺ) کا چەوا سەرەدەرى دگەل زاروک و نەفیین خودکر ب ریکەکا ب میهرەبانى و چجارا ئەو پشتگوھ نەهاقییتینە ژ ریکا راست و کرنا کارین چاک، و هەردەم حەز ژوان کرییه و ب نەرماتی سەرەدەرى دگەل کرییه. پيغەمبەرى چجارا ریک نەدایە وان ئەو ئاینی خو پشتگوھ ب هافیژن و ئارمانجا وی یا سەرەکی ئەو بوو کو وان ئامادە بکەت بو ئاخەرەتی.

¹ سەحیح بوخارى(5484) و سەحیح موسلم(2421)

² ئین ماجە(143)

³ سەحیح موسلم(1069)

سهردمريکړنا پيځه مبهري (ﷺ) دگهل که سوکارپن وی يپن نيژيک

پيشه کی:

پيځه مبهري (ﷺ) باشتړين و روی خوشترين کهس بوو، بو که سوکارپن خو دناف هه می مرو فانددا. کو که سپن نيژيکی وی شاهدپن وی بوون کو دهمی وده سفا وی (ﷺ) دکرن دگوتن: "کو گوهدارترین مرو ف بوو و ژ باشتړين که سان بوو".

خيژان و که سوکار نهون يپن نيکسهر ب هه می ريکان ژينگه هی دخه ملينن، د جفاکی بهری ئيسلامی دا گرنګيه کا تايبته هه بوو. پيځه مبهري (ﷺ) خيژان، که سوکار و هه فالپن خو يپن نيژيک فيردکر نه هندى کو پابه ند بن ب نازادی، راستی و دادپه روه ريی. پيځه مبهري (ﷺ) نه هيا هه ر که سه کی يا ژ هندى کړی کو که سه کی ژ يی باشتړ بدانيت لسه ر بنه مايی عه شيره تی يان رهنګی وی يی پيستی. پيځه مبهري (ﷺ) جفاک وده سا ئافا کربوو کو لسه ر بنه مايی نيک خودا و نيک ئاين کو يا دويربيت ژ عه شيره تی يان رهنګی پيستی. مه زنی قوره شيان نه بو سوفيان، زهنگينترين بازرگان نه بوبه کر، کوچبه ري ئيرانی سه لمانی فارسی و نه فريقيی بهنده بيلالی کوری ره باحی بوونه براپن نيک د خيژانا کومه لگه ها موسلماناندا.

پيځه مبهري (ﷺ) گازيا هندى دکر کو ره فته ره کا باش دگهل که سوکارپن خو بکه ن:

زهيدى کوری نه رقه می قه دگو هيژيت کو پيځه مبهري (ﷺ) روژه کی يی لسه ر پيا بوو دگهل مه داکو خودبه کی بومه بخوينيت، نه وی (ﷺ) شيرته له کر و بيرا مه نيا و گوت: "گهل خه لکی نه ز بتنى مرو ف که م و دبیت دهمی نامه يا خودايی من يا نيژيک دبیت (دی مريت)، نه ز دی دوو تشتين گران بو هه وه هيلم نيک قورئان کو دی پيکهاتيه ژ هيدايت و رونا هیی، هه ر که سی پيځه بهيته گريدان دی لسه ر هيدايتی بیت، و سه ردا ناچيت. و هه روه سا بنه مالا من (خيژان و که سوکار)، چافى هه وه ل خيژان و که سوکارپن من بیت (سى جارا نه ف گوتنه دوو باره کر). "نه بوبه رکرى دگوت: "چافى هه وه ل

خیزانا موحه مه دی(ﷺ) بیت. "ئبن حه جهری دهر باره ی قی چهن دی دبیزیت: "رامانا وی ئانکو وان نازار نه دهن و رهفتاره کا خراب دگهل وان نه کهن."²

پیغه مبهری(ﷺ) سهره دانا گوری دهیکا خو دکر و دکره گری:

ئه بو هورهیره فه دگوهیزیت پیغه مبهری(ﷺ) قهستا گوری دهیکا خو کر و کره گری و وهل یین دهوروبه رین خوژی کر بکه نه گری. پیغه مبهری(ﷺ) گوت: "من داخواز ژ خودی کر کو ریکی بدهته من کو داخوازا گونه ه ژیرنی بو بکه م، بهلی وی ریک نه دامن. پاش من داخواز ژیکر بچه سهر گوری وی، وی ریک دامن. فیجا هوینژی سهره دانا گزران بکه نهو بیرا مروقی و مرنی دئینن."³ و نهو نه گه ری پیغه مبهری(ﷺ) گراندی ژ بهر وی خه می بوو کو دهیکاوی نه گه هشته ده می وی دا باوه ری پی بینیت.

ئهو(ﷺ) یی ب پهروش بوو ب گازیکرنا که سوکارین خو بو ئیسلامی:

ئه بو هورهیره دبیزیت پیغه مبهری(ﷺ) رابو فله لده می نه ف نایه ته هاتییه خوار(وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ) ئانکو: وتو وان یین نیزیکتر بوته ژ ملله تی ته ژ عه زابا مه بترسینه، کو ب سهر وان دا بهیت."⁴ پیغه مبهری(ﷺ) گوت: گهلی قورهیشیان خو ب پاریزن، هندیکه نه زم نه ز نه شییم بو هوه چ بکه م کو هوه ب پاریزم ژ خودی، نهی زاروکیین عبدالمنافی نه ز نه شییم بو هوه چ بکه م کو هوه ب پاریزم ژ خودی، یا عه باسی گوری عبدالوته لبی نه ز نه شییم ته ب پاریزم ژ خودی، نهی سافیا مه تا پیغه مبهری خودی نه ز نه شییم بوته چبکه م گوت ه ب پاریزم ژ عه زابا خودی. نهی فاتیمه کچا پیغه مبهری ته چ ژ مالی من بقییت بخو داخواز بکه بهس نه ز نه شییم بوته تشته کی بکه مکو ته ب پاریزم ژ خودی."⁵ نه وه وی دبیزیت: "رامانا قی نه وه داکو نهو پشتا خو ب په یوه ندیا خرمانی دگهل پیغه مبهری گرینه دهن، نهو نه شییت وان ب پاریزیت ژ ههر زیانه کا خودی بریار لسه ر دابیت."

¹ سه حیح بوخاری(3713)

² فهتخ نه لباری(79/7)

³ سه حیح موسلم(976)

⁴ ته فسیرا ب سانا هی

⁵ سه حیح بوخاری(2753) و سه حیح موسلم(206)

پيغهمبهري(ﷺ) ناموژگارييا مامي خو عهباسي وهرگرت:

عبداللهي كوري عهباسي دبيژيت: عهباس دگهل ئهبو سوفياني هاتنه دهف پيغهمبهري(ﷺ) ل سالا
فهكرنا مهككههي، و ئهبو سوفيان موسلمان ببو، ل جههكي نيزيكي مهككههي ئبن عهباسي گوت: يا
پيغهمبهري خودي، ئهبو سوفيان كهسهكه هز ژ شانازي و قهر و قيمهتيي دكته، دي شئي تشتهكي
كهيه ددهستي دا؟ پيغهمبهري(ﷺ) گوت: بهلي، ههر كهسي بجپته دمالا ئهبو سوفياني فه يي پاراستي
يه، و ههر كهسي دهرگههي خو بگريتي ي پاراستي يه.¹

ئهگر كهسهكي گونههك كريا پيغهمبهري(ﷺ) ئهو دراوستاند:

عبداللهي كوري عهباسي دبيژيت فازل(پسمامي پيغهمبهري) ل پشت پيغهمبهري(ﷺ) دهات، پاش
ژنهكا ژ هوزا خهزعهم هات و فازلي سكره وي ژني، وي ژني زي سكره وي. پاش پيغهمبهري(ﷺ)
زقري و بهري وي ژ وي ژني وهرگيرا. وي ژني گوت: يا پيغهمبهري خودي دهمي حهجي هات و بابي
من يي د ژيهكي مهزندا، دروسته نهز پيش ويقه حهجي بكهم؟ پيغهمبهري(ﷺ) گوت: بهلي، دروسته.
ئفه لدهمي حهجا خواتر خواستن بوو.²

پيغهمبهري(ﷺ) دوعا بو كهسوكارين خو دكرن:

پيغهمبهري(ﷺ) دوعا بو عهباسي و زاروكين وي دكر. ئبن عهباس فه دگيريت: "پيغهمبهري(ﷺ) گوته
عهباسي: سوباھي دووشه مبي تو و زاروكين خو وهرنه دهفمن، دا نهز بوته و وان دوعابكه، ل روژا
پاشتر ئهم هاتين، پيغهمبهري(ﷺ) ئهف دوعايه بومه كر: يا خودي تو ل عهباسي و زاروكين وي ببوري
و گونههين وان يين فهشارتي و ئاشكهرا ب غهفريني. تو ل وان ببوري ههروهكي وان چ گونهه نهي،
يا خودي تو وي و زاروكين وي ب پاريزي.³

¹ ئهبو داود(3031)

² سهحيح بوخاري(1513)

³ ترمزي(2762)

پیغمبره‌ری(ﷺ) سهره‌دانا وان دکر لدهمی ئه‌و دنه‌خوش:

هه‌فژینا عه‌باسی ئوم الفازل فه‌دگوه‌یزیت پیغمبره‌ری(ﷺ) سهره‌دانا عه‌باسی کر لدهمی ئه‌و یی
نه‌خوش، کو وی جاخوازا مرنئ کر بوو ژ بهر نه‌خوشیا خو، پیغمبره‌ری(ﷺ) گوتئ: ئه‌ی عه‌باس، ئه‌ی
مامئ پیغمبره‌ری خودئ داخوازا مرنئ نه‌که. ئه‌گهر تو کهسه‌کی باشبی، تو دشیی کارین باشتر بکه‌ی
و ئه‌فه‌ بوته‌ بخیرتره، و ئه‌گهر تویی خراب بی، دئ ته‌ شه‌نسه‌ک هه‌بیت تو بشیی داخوازا گونه‌ه
ژیبرنی ژ خودئ بکه‌ی و ئه‌فه‌ بوته‌ بخیرتره. قیجا داخوازا مرنئ نه‌که.¹

پیغمبره‌ری(ﷺ) یی سهرکه‌فتی بوو ب ده‌ستقه‌ئینانا دلاندا ژلایی هه‌می که‌سانقه‌ لسه‌رانسه‌ری جیهانی
بگشتی و ل گزیرتا عه‌ره‌بی ب تایبه‌ت. و ئه‌و شیا ب باشترین شیوه‌ و ب سهرکه‌فتیان هه‌یاما
ئیسلامئ بگه‌هینته‌ جیهانی هه‌می چونکو وی ره‌وشته‌کی جوان هه‌بوو و سهرکرده‌کی ژیهاتی و
خودان شیان بوو. لدوماهیئ ئه‌گهر ئه‌م ب رژی حه‌ز ژ پیغمبره‌ری(ﷺ) بکه‌ین وه‌کی سه‌حابیان و
لدیف ریکاوی بچین، دئ خودئ ژ حه‌زومه‌ که‌ت و دئ ژوان که‌سان بین یین نیژیکی وی ل روژا
قیامه‌تی(خودئ ب رسقئ مه‌ بکه‌ت).

ژیدهر:

1- کتیب: How he treated them

2- سایتئ: <https://sunnah.com>

3- ته‌فسیرا ب سانا‌هی